

บทที่ 2

วรรณกรรมปริทัศน์

งานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการคลังกับดุลบัญชีเดินสะพัด มีการศึกษากันอย่างกว้างขวางทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศที่กำลังพัฒนา โดยงานศึกษาส่วนใหญ่จะเน้นการทดสอบความสัมพันธ์ของการขาดดุล ระหว่างดุลการคลังกับดุลบัญชีเดินสะพัด โดยมีแนวคิดว่าการขาดดุลการคลังจะส่งผลทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผลของการทดสอบขึ้นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ และช่วงเวลาที่ทำการทดสอบ ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 2.1 นอกจากนี้งานศึกษาส่วนใหญ่ยังพบความสัมพันธ์ที่ย้อนกลับ กล่าวคือการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดส่งผลทำให้ดุลการคลังขาดดุล

ในงานศึกษาแต่ละงานก็ใช้วิธีที่แตกต่างกันไป โดยสามารถแยกตามวิธีการศึกษาได้ 3 วิธีคือ งานศึกษาที่ใช้ระบบสมการเดียว (Single Equation) งานศึกษาที่ใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Model) แล้วทำการ simulation และงานศึกษาที่หาความสัมพันธ์โดยใช้ความเป็นเหตุเป็นผล (Causality Test) โดยใช้วิธี Cointegration หรือ Vector Autoregressive (VAR)

ในช่วงแรกที่ได้มีการศึกษาในเรื่องนี้จะเป็นงานศึกษาที่ใช้ระบบสมการเดียว Milne (1977) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้นโยบายการคลังกับดุลการชำระเงิน โดยเน้นที่ความสำคัญของการใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุลในการก่อให้เกิดการขาดดุลการค้า การศึกษาใช้วิธี Ordinary Least Square (OLS) โดยใช้ข้อมูลรายปี ตั้งแต่ปี 1960-1975 ของ 38 ประเทศ ผลการศึกษาพบว่า จำนวนประเทศมากกว่าครึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างการใช้นโยบายการคลังกับดุลการค้า โดยเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ถ้า Coefficient ของนโยบายการคลังไม่มีนัยสำคัญแล้ว การใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุลจะไม่ส่งผลต่อการออมและการลงทุนของภาคเอกชน Sach (1981) ได้ระบุถึงสาเหตุของดุลบัญชีเดินสะพัดของกลุ่มประเทศ OECD ตั้งแต่ปี 1960 ว่ากลุ่มประเทศ OECD มีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างต่อเนื่องและอยู่ในอัตราก่อนข้างคงที่มาตลอด ซึ่งมีสาเหตุมาจากการลงทุนที่ค่อนข้างสูงในกิจกรรมอุตสาหกรรม โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนต่อรายได้ประชาชาติ (I/GNP) กับการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดต่อรายได้

ประชาชาติ (CA/GNP) มีค่าสูง ยกเว้นในกรณีของประเทศญี่ปุ่นและเยอรมัน ซึ่งเกินดุลบัญชีเดินสะพัดในช่วงนั้น อันเนื่องมาจากการใช้นโยบายควบคุมเงินตราอย่างรัดกุม โดยสามารถสร้างเงินออมให้เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจ เพื่อตอบสนองการลงทุนในช่วงนั้น ในส่วนของอัตราการออมกลับไม่สามารถอธิบายการขาดดุลของกลุ่มประเทศ OECD ในช่วงนั้นได้ ท้ายๆ ที่ตามทฤษฎีแล้วควรมีทิศทางในทางตรงกันข้าม ในขณะที่อัตราการพึ่งพาน้ำมันเป็นสินค้าเข้าก็มีอิทธิพลน้อยมากในการอธิบายการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ภายหลังจากที่เกิดวิกฤตการณ์น้ำมันประเทศเยอรมัน ญี่ปุ่น และอเมริกา เกิดการชะลอตัวของการลงทุนในอุตสาหกรรมต่างๆ ทำให้การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดลดลง อันเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของการสะสมทุน ซึ่งจะส่งผลกระทบยาวต่ออัตราการเจริญเติบโตของประเทศในช่วงเวลาต่อมา

ต่อมาได้มีการศึกษาถึงการขาดดุลการชำระเงินที่ลดลงในโครงการสนับสนุนแหล่งเงินทุน (Fund-Supported Programs) ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในดุลการคลัง Kelly (1982) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงปี 1971-1980 ของ 35 ประเทศ นอกจากนี้ยังทดสอบกับการออมและการลงทุนของรัฐบาลและของทั้งประเทศ รวมทั้งความก้าวหน้าของแผนพัฒนาประเทศ นโยบายการคลังที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในดุลบัญชีเดินสะพัด จะถูกวัดออกมาในรูปของการเปลี่ยนแปลงใน 1 ปีต่อ GNP โดยการศึกษาประกอบไปด้วย 77 โครงการ (Programs) พบว่า 48 โครงการ (Programs) หรือ 62% การขาดดุลการคลังและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดมีผลกระทบในทิศทางเดียวกัน โดยใน 28 โครงการ (Programs) หรือ 36% พบว่าทั้งการขาดดุลการคลังและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดลดลง และใน 20 โครงการ (Programs) หรือ 26% พบว่าทั้งการขาดดุลการคลังและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเพิ่มมากขึ้น ส่วนที่เหลืออีก 29 โครงการ (Programs) พบว่าดุลการคลังและดุลบัญชีเดินสะพัดมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกัน แต่ทุกโครงการพบว่าการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของดุลการคลัง 1% ต่อ GNP ส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของดุลบัญชีเดินสะพัด 0.8% ต่อ GNP สรุปได้ว่าการใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุลและช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุน (Saving-Investment Gap) ของภาคเอกชนมีส่วนสำคัญในการกำหนดสภาพของดุลการชำระเงิน

ในกรณีของประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่ได้ส่งออกน้ำมันเป็นสินค้าออก (Non-Oil Developing Countries) Khan and Knight (1983) ได้ทำการศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical Study) ถึงปัจจัยที่กำหนดการขาดดุลหรือเกินดุลบัญชีเดินสะพัด ในช่วงปี 1970 ซึ่งเป็นช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจโลกได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์น้ำมันอย่างมาก โดยปัจจัยภายในคือ การขาดดุลรัฐบาล อัตราแลกเปลี่ยน

เปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริง (Real Effective Exchange Rate) และปัจจัยภายนอกคือ อัตราการค้า (Term of Trade) อัตราการเจริญเติบโตของประเทศอุตสาหกรรม และอัตราดอกเบี้ยระหว่างประเทศ โดยใช้ข้อมูลจากประเทศที่กำลังพัฒนาที่ไม่ได้ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออก 32 ประเทศ ในช่วงปี 1973-1981 พบว่า การลดลงของอัตราการค้า (Term of Trade) ส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศเลวลง ซึ่งเป็นทิศทางเดียวกับการลดลงของอัตราการเจริญเติบโตของประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งถึงแม้จะมีการคาดการณ์ว่าดุลบัญชีเดินสะพัดจะเลวลงอย่างมาก แต่ประเทศเหล่านี้สามารถบรรเทาความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้ด้วยการลดการนำเข้า และแสวงหาตลาดใหม่ๆ เพื่อการส่งออก ขณะที่การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยระหว่างประเทศก็มีผลทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเลวลง แต่ก็ไม่มากนัก เนื่องมาจากประเทศเหล่านี้มักมีอัตราส่วนหนี้สาธารณะสูง ในส่วนของดุลการค้าและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริงจะมีผลต่อดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างมาก นอกจากนี้ผลของการศึกษาข้างระบุดังกล่าว พบว่า แบบจำลองดังกล่าวสามารถใช้กับกรณีของประเทศไทยได้ดีพอใช้ (Correlation Coefficient เท่ากับ 0.656)

ต่อมาจึงศึกษาเพื่ออธิบายการก่อหนี้ต่างประเทศ (External Debt) และการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น อาร์เจนตินา , บราซิล , ชิลี , โคลัมเบีย และประเทศอื่นๆ รวมทั้งประเทศไทย โดย Zaidi (1985) ได้ศึกษาความสัมพันธ์โดยอธิบายผ่านตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์ตามสมการเอกลักษณ์ (Identity Equation) ของระบบเศรษฐกิจคือ การออม , การลงทุน และการขาดดุลรัฐบาล ช่วงเวลาที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น 2 ช่วงคือ ปี 1978-1981 ซึ่งเกิด Oil Shock ครั้งที่ 2 และเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำไปทั่วโลก ในส่วนแรกซึ่งเป็นผลการสำรวจ ปรากฏว่าประเทศส่วนใหญ่มีอัตราส่วนการออมต่อ GNP สูงขึ้น ขณะที่แนวโน้มในการออม (Propensity to Saving) ก็สูงขึ้น 2.5% โดยเฉลี่ย ภาวะการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดก็สูงขึ้นเช่นกัน ค่าเฉลี่ยของการเพิ่มขึ้นของการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดน้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของการออมอย่างเห็นได้ชัด โดยที่หนึ่งในสามของกลุ่มประเทศเหล่านี้มีดุลบัญชีเดินสะพัดดีขึ้น ในส่วนของการขาดดุลรัฐบาลนั้นปรากฏว่า ผลการสำรวจในปี 1968-1972 มีค่าเฉลี่ยของการขาดดุลรัฐบาลต่อ GNP อยู่ที่ 2.6% และได้เพิ่มขึ้นเป็น 2.7% และ 3.6% ในช่วง Oil Shock ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์โดยใช้สมการถดถอยตัวแปรเดียว (Single Regression) ระหว่างการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดกับการขาดดุลรัฐบาล ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์ที่ไม่สูงนัก ($R = 0.52$) นอกจากนี้ยังใช้วิธี Causality Test ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว โดยเลือกกลุ่มประเทศที่ใช้ทดสอบดังนี้ คือ อาร์เจนตินา , บราซิล , กรีซ , เกาหลี , เม็กซิโก , ฟิลิปปินส์ และประเทศไทย ผลสรุปโดยรวมคืออัตราออมและการลงทุนต่อ GNP เป็นสาเหตุทำให้เกิดดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุล ในทางกลับกันการขาด

ดุลบัญชีเดินสะพัดไม่ได้เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการออมหรือการลงทุน และผลของการทดสอบกับการขาดดุลรัฐบาลปรากฏว่า แต่ละประเทศให้ผลที่ค่อนข้างแตกต่างกัน จึงไม่สามารถอธิบายได้นัก แต่ในกรณีของประเทศไทย การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นเหตุให้เกิดการขาดดุลรัฐบาล ในขณะที่การขาดดุลรัฐบาลไม่ได้เป็นสาเหตุทำให้เกิดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ซึ่งอธิบายได้ว่า การที่ดุลบัญชีเดินสะพัดเลวลง อันเป็นผลมาจากการส่งออกที่ลดลง ทำให้รายได้ของรัฐบาลจากการเก็บภาษีส่งออกลดลง ในที่สุดดุลการคลังก็จะขาดดุล

ในระยะเวลาต่อมาได้มีการศึกษาผลของการใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุลต่อการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดกันอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศสหรัฐ Summers (1986) ทดสอบโดยใช้ข้อมูลรายปีของประเทศสหรัฐ ในช่วงปี 1950-1985 การศึกษาวิเคราะห์ออกมาในรูปของเปอร์เซ็นต์ต่อ GNP และเพิ่มตัวแปรที่ควบคุมวัฏจักร (Cyclical Control Variables) เข้ามาในสมการเพื่อที่จะตัดผลของวัฏจักรออกไป ผลการศึกษาพบว่า การเพิ่มขึ้นของการขาดดุลการคลัง 1 ดอลลาร์ ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลเพิ่มขึ้นอีก 25 เซนต์ นอกจากนี้ Summers ยังคาดการณ์ไว้ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจะมากกว่านี้ ถ้าข้อมูลที่ใช้อยู่ในช่วงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศแบบลอยตัว Barro (1987) พบว่าการขาดดุลการคลังกับการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยใช้ข้อมูลรายปีของประเทศสหรัฐ ตั้งแต่ปี 1975-1986 แต่เมื่อแบ่งช่วงเวลาที่ทำการศึกษาเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงปี 1975-1980 และช่วงปี 1981-1986 พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันเกิดขึ้นในทั้ง 2 ช่วงเวลา แต่ในช่วงเวลาแรก (1975-1980) กลับไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญ กล่าวคือความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการขาดดุลการคลังกับการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดจะมีนัยสำคัญเมื่อรวมช่วงเวลาที่สอง (1981-1986) เข้าไปด้วย

งานศึกษาในช่วงแรกจะใช้ระบบสมการเดียวในการทดสอบความสัมพันธ์ โดยใช้วิธี OLS ซึ่งผลที่ได้อาจจะยังไม่ถูกต้องนัก เนื่องจากตัวแปรที่อธิบายดุลบัญชีเดินสะพัดมีเพียงตัวแปรดุลการคลังเท่านั้นและผลกระทบที่เกิดขึ้นก็เป็นเพียงผลกระทบทางตรง ส่วนผลกระทบทางอ้อมยังไม่ได้มีการศึกษา ในช่วงต่อมา จึงได้มีการใส่ตัวแปรทางเศรษฐกิจเพื่อที่จะอธิบายความสัมพันธ์ต่างๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ก็ยังไม่ค่อยดีนัก จนกระทั่งได้มีการนำแบบจำลองทางเศรษฐกิจมาใช้ซึ่งทำให้ผลการศึกษาที่ได้มีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น

งานศึกษาที่ใช้แบบจำลองเศรษฐศาสตร์มหภาค Hooper and Mann (1987) ได้สร้างแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Model) ของประเทศสหรัฐ โดยใช้ข้อมูลช่วงปี 1982-

1985 ผลการศึกษาพบว่า ประมาณสองในสามของดุลบัญชีเดินสะพัดที่เลวลงเป็นผลมาจากการใช้นโยบายการคลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้จ่ายของรัฐบาล ในขณะที่นโยบายการเงินไม่สามารถอธิบายดุลบัญชีเดินสะพัดที่เลวลงได้ Sachs and Roubini (1987) ได้ทำการทดสอบในช่วงปี 1981-1985 ของประเทศสหรัฐ พบว่าการขาดดุลการคลังเพิ่มขึ้น 1 ดอลลาร์ทำให้การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเลวลงอีก 30 เซนต์

ในกรณีของประเทศอังกฤษ Ahmed (1987) ได้ใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Model) ทำการศึกษาถึงผลของความแตกต่างระหว่างรายจ่ายชั่วคราวของรัฐบาลกับรายจ่ายถาวรของรัฐบาล ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ โดยการศึกษาในแบบจำลองใช้แนวคิดของ Ricadian การศึกษาในเรื่องของรายจ่ายรัฐบาลจะเน้นในเรื่องการใช้จ่ายทางด้านการทหาร ช่วงเวลาที่ทำการศึกษาคือ ปี 1732-1913 ซึ่งแบบจำลองนี้มีความเหมาะสม เนื่องจากมีสงครามเกิดขึ้นหลายครั้งในช่วงนี้ การศึกษาจะแบ่งเป็นออกเป็น 2 ช่วงคือช่วงปี 1732-1830 ซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาในระยะสั้น และช่วงปี 1732-1913 ซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาในระยะยาว ผลการศึกษาปรากฏว่า ในช่วงปี 1732-1830 การเปลี่ยนแปลงในรายจ่ายชั่วคราวของรัฐบาลมีผลกระทบทางตรงต่อดุลการค้าอย่างมีนัยสำคัญ การเปลี่ยนแปลงในรายจ่ายชั่วคราวของรัฐบาล โดยแหล่งเงินทุนที่มารองรับมาจากต่างประเทศ จะทำให้เกิดอุปสงค์ส่วนเกิน (Excess Demand) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อดุลการค้า นอกจากนี้ยังพบว่า การเพิ่มขึ้นของรายจ่ายของรัฐบาลจะส่งผลให้ดุลการค้าเลวลง ส่วนการศึกษาความสัมพันธ์ในระยะยาวตั้งแต่ปี 1732-1913 ผลปรากฏว่าไม่พบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในระยะเวลาเดียวกัน แต่พบว่ารายจ่ายชั่วคราวและรายจ่ายถาวรของรัฐบาลในช่วงเวลาก่อน (Lagged Variable) จะทำให้ดุลการค้าเลวลงในปัจจุบัน ดังนั้นรายจ่ายชั่วคราวของรัฐบาลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในดุลการค้ามากกว่ารายจ่ายถาวรของรัฐบาล สรุปได้ว่าถ้ารัฐบาลเพิ่มรายจ่ายชั่วคราวให้มากขึ้นจะทำให้ดุลการค้าเลวลง แต่ถ้ารัฐบาลรักษาระดับรายจ่ายให้คงที่ การขาดดุลงบประมาณก็จะไม่มีผลกระทบทางตรงต่อดุลการค้าซึ่งก็เป็นไปตามแนวคิดของ Ricadian และในส่วนของระยะยาว การขาดดุลของรัฐบาลจะไม่ส่งผลกระทบต่อดุลบัญชีเดินสะพัด

ต่อมา Bernheim (1987) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ในกลุ่มประเทศ OECD ต่อจาก Sach (1981) โดยใช้ข้อมูลรายปี ตั้งแต่ปี 1960-1984 การศึกษาใช้วิธี Ordinary Least Square (OLS) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดกับการขาดดุลงบประมาณที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน และในช่วงเวลาก่อน (Lagged Variable) และใช้อัตราการเติบโตที่แท้จริงของ GNP เป็นตัวแปรที่ควบคุมวัฏจักร (Cyclical Control Variables) โดยให้การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นตัวแปร

ตาม ผลการศึกษาพบว่าเกิดความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญขึ้นในประเทศแคนาดา , เยอรมันตะวันตก , อังกฤษ และเม็กซิโก สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าการใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุลสามารถอธิบายการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดได้หนึ่งในสาม ส่วนประเทศญี่ปุ่นพบว่าไม่มีความสัมพันธ์เกิดขึ้น

งานศึกษาต่อมาได้มีการพัฒนาวิธีการวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์แบบใหม่ โดยใช้ความเป็นเหตุเป็นผล (Causality Test) เนื่องจากไม่สามารถสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้างที่มีความเหมาะสมได้ ประกอบกับความต้องการที่จะศึกษาผลกระทบทางอ้อมของดุลการคลังต่อดุลบัญชีเดินสะพัด และการทดสอบว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ที่มีเสถียรภาพ (Stationary) ในระยะยาวหรือไม่ Darrat (1988) ศึกษาทิศทางของความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลระหว่างการขาดดุลงบประมาณกับการขาดดุลการค้าในประเทศสหรัฐ โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาส ตั้งแต่ปี 1960-1984 การศึกษาจะใช้วิธี Multivariate Granger-causality ร่วมกับ Akaike 's Final Prediction Error (FPE) ในขั้นแรกจะทดสอบความเป็น Stationary โดยตัวแปรทุกตัวอยู่ในรูปของ Log ต่อมาจะทำการทดสอบ First-different หรือ Second-different เพื่อที่จะหาจำนวน Lag ที่เหมาะสมของตัวแปรแต่ละตัว โดยดูที่ค่า Akaike 's Final Prediction Error (FPE) หลังจากนั้นนำมาสร้างสมการการขาดดุลงบประมาณและการขาดดุลการค้า ซึ่งจะทดสอบด้วยวิธี Full Information Maximum Likelihood (FIML) การทดสอบจะหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองว่าเป็นไปในทิศทางใด ผลปรากฏว่าการขาดดุลงบประมาณส่งผลให้ดุลการค้าขาดดุล นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ที่ย้อนกลับ กล่าวคือการขาดดุลการค้าส่งผลให้งบประมาณขาดดุล ดังนั้นตัวแปรทั้งสองจึงมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Bidirectional Causality) นอกจากนี้ในงานศึกษายังเพิ่มตัวแปรที่สำคัญทางเศรษฐกิจคือ ปริมาณเงิน , ผลผลิตประชาชาติ , อัตราเงินเฟ้อ , อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ , อัตราค่าจ้าง , อัตราดอกเบี้ยทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว และรายได้จากต่างประเทศ จากการศึกษาพบว่าตัวแปรทั้งหมดส่งผลกระทบต่อการขาดดุลงบประมาณอย่างมีนัยสำคัญ และตัวแปรเกือบทั้งหมดส่งผลกระทบต่อดุลการค้า ยกเว้น ผลผลิตประชาชาติและอัตราค่าจ้าง ดังนั้นการวิเคราะห์จึงควรใช้วิธี Simultaneous Equation Model เนื่องจากผลการทดสอบของ Granger-causality พบว่าไม่เพียงแต่การขาดดุลงบประมาณเท่านั้นที่ส่งผลให้ดุลการค้าขาดดุล ยังมีตัวแปรอื่นอีกหลายตัวโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ , อัตราดอกเบี้ย และปริมาณเงิน

สำหรับประเทศกำลังพัฒนางานศึกษาส่วนใหญ่ในช่วงนี้ใช้แบบจำลองเศรษฐศาสตร์มหภาคขนาดเล็ก (Macroeconomic Model) Mansur (1989) ศึกษาผลกระทบของการใช้งบประมาณขาดดุลต่อดุลการค้าในประเทศฟิลิปปินส์ โดยใช้ข้อมูลรายปี ตั้งแต่ปี 1970-1982 การ

ศึกษาประกอบไปด้วย 6 สมการพฤติกรรม (Behavioral Equation) และ 5 สมการเอกลักษณ์ (Identity Equation) ซึ่งแต่ละสมการจะใช้วิธี Two-stage Least Square (TSLS) การศึกษาจะเน้นถึงผลกระทบต่อดุลการค้าและระดับราคา การศึกษาจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน หลังจากมีการทำ Simulation คือ การศึกษาถึงผลกระทบของการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายรัฐบาลโดยกำหนดให้เพิ่มขึ้น 10% และการศึกษาถึงผลกระทบของการกำหนดให้การขาดดุลงบประมาณคงที่ ณ. ระดับปี 1978 โดยในส่วนแรกยังสามารถแยกเป็นกรณีย่อยได้อีก 3 กรณีคือการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายรัฐบาลในรูปของมูลค่าที่แท้จริง , การเพิ่มขึ้นของรายจ่ายรัฐบาลในรูปของตัวเงินโดยแหล่งเงินทุนที่หารองรับมาจากการกู้ยืมจากธนาคารกลาง และการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายรัฐบาลในรูปของตัวเงินโดยแหล่งเงินทุนที่หารองรับมาจากการกู้ยืมจากต่างประเทศ ผลปรากฏว่าการขาดดุลงบประมาณมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการขาดดุลการค้า การเพิ่มขึ้นของงบประมาณขาดดุลจะส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเลวลงอย่างมีนัยสำคัญ ถ้าแหล่งเงินทุนที่รองรับการใช้จ่ายของรัฐบาลมาจากการกู้ยืมจากต่างประเทศ จะส่งผลทำให้เกิดการขาดดุลการค้ามากที่สุด ถ้าแหล่งเงินทุนที่รองรับการใช้จ่ายของรัฐบาลมาจากการกู้ยืมภายในประเทศ จะส่งผลให้เกิดปัญหาเงินเฟ้อ ในกรณีที่กำหนดให้การขาดดุลงบประมาณคงที่ ณ. ระดับปี 1978 ส่งผลให้มีเงินออมเกิดขึ้น ถ้านำเงินจำนวนนี้ไปใช้เพื่อลดการกู้ยืมจากต่างประเทศ จะทำให้ดุลการค้าดีขึ้น แต่ถ้านำเงินจำนวนนี้ไปใช้เพื่อลดการกู้ยืมภายในประเทศ จะทำให้อัตราเงินเฟ้อลดลงและทำให้ดุลการค้าดีขึ้นด้วย

ต่อมา Bartoli (1989) ศึกษาผลกระทบของการใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัวต่อดุลบัญชีเดินสะพัดในกลุ่มประเทศละตินอเมริกา 10 ประเทศ โดยใช้ข้อมูลรายปี ตั้งแต่ปี 1973-1983 การศึกษาใช้แบบจำลองเศรษฐศาสตร์มหภาค ซึ่งประกอบไปด้วยสมการพฤติกรรม (Behavioral Equation) 4 สมการคือ สมการรายจ่ายของรัฐบาล , สมการรายรับของรัฐบาล , สมการการลงทุน และสมการการออมของภาคเอกชน สมการเอกลักษณ์ (Identity Equation) 1 สมการคือดุลบัญชีเดินสะพัดเท่ากับผลต่างของรายรับและรายจ่ายของรัฐบาลบวกกับผลต่างของการออมภาคเอกชนและการลงทุน ในแต่ละสมการใช้วิธี Ordinary Least Square (OLS) ผลการศึกษาพบว่านโยบายการคลังโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้จ่ายของรัฐบาลและโครงสร้างภาษีจะส่งผลกระทบต่อดุลบัญชีเดินสะพัด นอกจากนี้ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุน (Saving-Investment Gap) ยังเป็นตัวกำหนดดุลบัญชีเดินสะพัดในอีกทางหนึ่ง ถึงแม้ว่าการลงทุนและการออมภาคเอกชนจะไม่ได้ขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยทั้งในและต่างประเทศ แต่อัตราดอกเบี้ยส่งผลให้การใช้จ่ายของรัฐบาลเพิ่มสูงขึ้น ทำให้เงินออมของรัฐบาลลดลงและยังไปกระตุ้นการลงทุนภาคเอกชน ผลที่ตามมาคือช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนเพิ่มสูงขึ้น (Saving-Investment Gap) ในที่สุดก็จะทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเลวลง

ต่อมาได้มีการพัฒนาแบบจำลองขึ้นในประเทศสหรัฐ โดย Bahmani-Oskooee (1989) สร้างแบบจำลองซึ่งรวมเอา Approaches ที่สำคัญซึ่งอธิบายปัจจัยที่กำหนดดุลการชำระเงิน (External Balance) ซึ่งได้แก่ การดูดซับทางการเงิน (Absorption Approach) , ปริมาณเงิน (Monetary Approach) และความยืดหยุ่น (Elasticities Approach) รวมอยู่ในสมการเดียว โดยให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นตัวแปรตาม และให้งบประมาณของรัฐบาลในช่วงเวลาเดียวกันและในช่วงเวลา ก่อน (Lagged Variable) เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่กำหนดการขาดดุลการค้า โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาส ตั้ง แต่ปี 1973-1985 ผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์เกิดขึ้นทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว Miller and Russel (1989) ศึกษาความสัมพันธ์ในระยะยาวระหว่างการใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุลกับการขาดดุลการค้าของประเทศสหรัฐ หลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยใช้ข้อมูลในช่วงปี 1946-1987 การศึกษาพยายามที่จะขจัดผลของวัฏจักรเศรษฐกิจออกไป โดยจะปรับค่าของตัวแปร เพื่อขจัด การขาดดุลที่เกิดจากโครงสร้างและวัฏจักรทางเศรษฐกิจออกเสียก่อน แล้วจึงทดสอบความสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังใช้วิธี Cointegration เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ที่มีเสถียรภาพ (Stationary) ในระยะ ยาว ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้ใช้วิธี Ordinary Least Square (OLS) โดยให้การขาดดุลการค้า เป็นตัวแปรตาม และให้การใช้นโยบายการคลังขาดดุลในช่วงเวลาเดียวกันและในช่วงเวลา ก่อนเป็น ตัวแปรอิสระ การศึกษาจะแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงปี 1946-1970 เป็นช่วงที่ใช้อัตราแลกเปลี่ยน เงินตราต่างประเทศแบบคงที่ (Fixed Exchange Rate) และช่วงปี 1971-1987 เป็นช่วงที่ใช้อัตราแลกเปลี่ยน เงินตราต่างประเทศแบบลอยตัว (Flexible Exchange Rate) ผลการศึกษาพบว่า มีความ สัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างการใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุลกับการขาดดุลการค้า เฉพาะในช่วงที่ใช้ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศแบบลอยตัวเท่านั้น (1971-1987) โดยการใช้ นโยบายการคลัง แบบขาดดุลเพิ่มขึ้นอีก 1 ดอลลาร์จะทำให้ดุลการค้าขาดดุลเพิ่มขึ้นอีกเกือบ 1 ดอลลาร์ แต่ผลการ ทดสอบความสัมพันธ์ที่มีเสถียรภาพ (Stationary) ในระยะยาว โดยใช้วิธี Cointegration กลับพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ในระยะยาวเกิดขึ้นในทั้งสองช่วงเวลา ซึ่งไม่น่าเป็นไปได้เมื่อเปรียบเทียบกับงาน ศึกษาอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่สอง ซึ่งใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศแบบ ลอยตัว ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นอาจจะมาจากช่วงเวลาที่ทำการทดสอบหรือจำนวนข้อมูลที่ใช้ในการ ทดสอบน้อยเกินไป

Abell (1990) ใช้ Multivariate Vector Autoregressive (VAR) ทดสอบหาความสัมพันธ์ ระหว่างการขาดดุลงบประมาณกับการขาดดุลการค้า โดยศึกษาผลที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ยังเพิ่มตัวแปรที่สำคัญทางเศรษฐกิจเพื่อที่จะหาความสัมพันธ์ต่างๆ โดยตัวแปรที่เพิ่มเข้า ไปมีดังนี้ คือปริมาณเงิน , อัตราดอกเบี้ย , อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ , รายได้ประชาชาติ

และอัตราเงินเฟ้อ การทดสอบจะใช้ Akaike 's Final Prediction Error (FPE) เพื่อที่จะหาจำนวน lag ที่เหมาะสมของแต่ละตัวแปร หลังจากนั้นจะใช้ค่า Likelihood เพื่อดูความเป็นเหตุเป็นผล การศึกษาใช้ข้อมูลของประเทศสหรัฐ ในช่วงปี 1979-1985 ผลการทดสอบพบว่า การขาดดุลงบประมาณมีผลกระทบทางอ้อมต่อการขาดดุลการค้า ในขณะที่การขาดดุลการค้ามีผลกระทบต่อขาดดุลงบประมาณโดยตรง งบประมาณขาดดุลส่งผลกระทบต่อขาดดุลการค้ามากกว่าทางตรง โดยการเปลี่ยนแปลงในงบประมาณขาดดุลจะส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ย ซึ่งจะไปกระทบกับเงินทุนไหลเข้าภายในประเทศ ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลง ในที่สุดก็จะไปกระทบต่อดุลการค้า โดยการลดลงของงบประมาณขาดดุลจะส่งผลกระทบต่ออัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ทำให้ดุลการค้าดีขึ้น นอกจากนี้การลดลงของการขาดดุลการค้าจะทำให้งบประมาณขาดดุลลดลงด้วย Thornton (1990) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการขาดดุลการค้ากับตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์มหภาคเช่นเดียวกัน โดยมีตัวแปรดังนี้คือ อัตราดอกเบี้ย , การขาดดุลการค้า , ระดับราคา , อัตราเงินเฟ้อ , ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และการออมของภาคเอกชน การศึกษาใช้ข้อมูลทั้งเชิงอนุกรมเวลา (Time-Series) และภาคตัดขวาง (Cross-Section) ในช่วงปี 1975-1986 ทุกสมการจะถูกทดสอบในรูปปกติและในรูป First-Different ผลการศึกษาพบว่า การใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุลมีผลต่อการขาดดุลการค้าอย่างมีนัยสำคัญทั้งในรูปปกติและในรูป First-Different

ในช่วงปี 1980 เศรษฐกิจของประเทศตุรกีค่อนข้างจะมีปัญหาดุลการชำระเงินจึงมีการใช้นโยบายการเปิดเสรี Kopits and Robinson (1990) ศึกษาผลของนโยบายการคลังต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศตุรกี ภายหลังจากที่มีการใช้โครงการเปิดเสรี (Liberalization Program) พบว่าดุลการชำระเงินดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด คือในปี 1980 มีการขาดดุลประมาณ 6% ของ GNP แต่ในปี 1987 เหลือเพียง 1.5 % ของ GNP ในส่วนของรายได้ประชาชาติก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน จาก 4% ในช่วงปี 1981-1983 เป็น 8% ในช่วงปี 1986-1987 ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ผลการศึกษาการใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุลในช่วงปี 1980-1983 พบว่าการใช้จ่ายของรัฐบาลจะทำให้อัตราการเติบโตของ GNP และ อัตราเงินเฟ้อ เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งๆ ที่ราคาน้ำมันลดลง นอกจากนี้ค่าเงินยังลดลง ซึ่งจะแก้ปัญหาค่าเงินขาดดุลการชำระเงิน ดังนั้นการใช้นโยบายการคลังเพื่อแก้ปัญหาค่าเงินขาดดุลการชำระเงิน โดยทำให้ค่าเงินลดลง จะทำให้เกิดปัญหาเงินเฟ้อแทน ในส่วนของปี 1984-1988 พบผลในทิศทางที่ตรงกันข้าม คือ อัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มลดต่ำลง ในขณะที่ดุลการชำระเงินไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งผลการศึกษาอาจจะผิดพลาดได้ เนื่องจากข้อมูลที่ใช้มีจำนวนน้อยเกินไป ประกอบกับแบบจำลองไม่สามารถจับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างที่สำคัญ ซึ่งเกิดขึ้นใน

ทศวรรษที่แล้วได้ อย่างไรก็ตามสามารถสรุปได้ว่าการใช้นโยบายการคลังมีผลต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ในส่วนของการศึกษาโดยใช้วิธี Multivariate Vector Autoregressive (VAR) ของกลุ่มประเทศ OECD 8 ประเทศได้แก่ ออสเตรเลีย , อังกฤษ , แคนาดา , ฝรั่งเศส , เยอรมัน , ไอร์แลนด์ , อิตาลีและอเมริกา Kearney and Monadjemi (1990) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการใช้นโยบายการคลังต่อดุลบัญชีเดินสะพัด โดยใช้ข้อมูลในช่วงที่มีอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศแบบลอยตัว ตั้งแต่ปี 1972-1987 เพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายรัฐบาล , รายรับจากภาษี , ปริมาณเงิน , อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและดุลบัญชีเดินสะพัด นอกจากนี้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลแล้ว ยังศึกษาถึงผลของความแตกต่างของแหล่งเงินทุนที่หามาเพื่อรองรับการขยายตัวของรายจ่ายรัฐบาลต่อดุลบัญชีเดินสะพัด โดยแบ่งเป็น 3 กรณีตามที่มาของแหล่งเงินทุนคือ มาจากการก่อหนี้ , การเพิ่มอัตราภาษี และการเพิ่มปริมาณเงิน ผลปรากฏว่าในระบบเศรษฐกิจแบบเปิดไม่สามารถยืนยันความสัมพันธ์ที่แน่นอนของนโยบายการคลังกับดุลบัญชีเดินสะพัดได้ แต่การขยายตัวของนโยบายการคลังจะนำไปสู่ดุลบัญชีเดินสะพัดที่ดีขึ้น โดยจะเข้าสู่ดุลภาพในระยะยาว การศึกษาโดยใช้วิธี Vector Autoregressive (VAR) เป็นวิธีการที่เหมาะสมเนื่องจากไม่สามารถหาแบบจำลองเศรษฐศาสตร์มหภาค (Structural Model) ที่เหมาะสมกับระบบเศรษฐกิจได้ นอกจากนี้ในการศึกษายังพบความสัมพันธ์ที่ย้อนกลับ คือการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดมีผลทำให้ดุลการคลังขาดดุล อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นยังสามารถแปรเปลี่ยนไปตามสภาวะของแต่ละประเทศและแหล่งเงินทุนที่รัฐบาลนำมาใช้

ในกรณีของประเทศไทยได้มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการขาดดุลการคลังกับการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด Wipawee (1993) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการขาดดุลการคลังกับการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด โดยใช้วิธี Cointegration ของ Engle และ Granger การศึกษาใช้ข้อมูลรายไตรมาสตั้งแต่ปี 1970-1990 นอกจากนี้ได้เพิ่มตัวแปรที่สำคัญทางเศรษฐกิจได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ , ปริมาณเงิน , อัตราเงินเฟ้อ , อัตราดอกเบี้ยและรายได้ประชาชาติ (GDP) นอกจากนี้ยังใช้วิธี Bivariate Analysis เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า การขาดดุลการคลังจะทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลมากยิ่งขึ้น ผลการศึกษาพบความสัมพันธ์ที่มีเสถียรภาพ (Stationary) ในระยะยาวระหว่างการขาดดุลการคลังกับการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์แบบสองทาง (Bivariate Causality) คือทั้งดุลการคลังและดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นตัวกำหนดซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังศึกษาการอธิบายผ่านตัวแปรอื่นๆ (Multivariate Causality) โดยระบุว่า

การใช้จ่ายของรัฐบาลที่สูงขึ้นนั้นจะเป็นการกระตุ้นอุปสงค์ (Demand) เพราะมีปริมาณเงินในระบบเพิ่มขึ้น ซึ่งตามแนวคิดของ Monetary Approach บอกว่าการที่มีปริมาณเงินส่วนเกิน (Excess Supply of Money) จะทำให้เกิดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ในทางกลับกันการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดทำให้ต้องมีการลดค่าเงินบาท ซึ่งผลจากการลดค่าเงินจะทำให้การส่งออกสูงขึ้น รัฐบาลก็จะมีรายได้จากการเก็บภาษีเพิ่มขึ้น ทำให้การขาดดุลรัฐบาลลดลง

ประเทศกำลังพัฒนาอีกประเทศหนึ่งที่ได้มีการศึกษาถึงผลของการใช้นโยบายการคลังต่อดุลบัญชีเดินสะพัดคือ ประเทศ Vanuatu Jayaraman (1993) ศึกษาโดยแบ่งออกเป็นรายรับและรายจ่ายของรัฐบาล นอกจากนี้ยังศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดดุลบัญชีเดินสะพัด ผลการศึกษาพบว่าดุลบัญชีเดินสะพัดขึ้นอยู่กับค่าใช้จ่ายของรัฐบาลและการออมภายในประเทศ โดยแบ่งการใช้จ่ายของรัฐบาลเป็นค่าใช้จ่ายประจำและค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนา ค่าใช้จ่ายประจำเป็นสิ่งที่จำเป็นในการคงอยู่ของเศรษฐกิจและการรักษาระบบเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพ ในขณะที่ค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ งานศึกษานี้สนับสนุนแนวคิดที่ว่า การเพิ่มขึ้นของรายจ่ายภาครัฐบาล โดยที่ไม่สามารถเพิ่มรายรับของรัฐบาลให้เพียงพอได้ จะก่อให้เกิดการขาดดุลของงบประมาณ ผลที่ตามมาคือเกิดการขาดดุลของดุลบัญชีเดินสะพัด งานศึกษานี้ใช้ข้อมูลรายปี ตั้งแต่ปี 1983-1991 ซึ่งนับว่าใช้ข้อมูลค่อนข้างน้อยจึงทำให้รูปแบบของความสัมพันธ์ไม่เด่นชัดเท่าที่ควร และความสัมพันธ์บางอย่างอาจจะมีผิดพลาดได้ นอกจากนี้แบบจำลองยังเป็นแบบจำลองง่ายๆ ที่ใช้ตัวแปรค่อนข้างน้อยยังขาดตัวแปรหลักๆ ที่มีผลต่อดุลบัญชีเดินสะพัดในระบบเศรษฐกิจแบบเปิด เช่น การไหลเข้า-ออก ของเงินทุน (Capital Movement) อัตราแลกเปลี่ยน และปริมาณเงิน เป็นต้น

งานศึกษาต่อมาในประเทศสหรัฐ Hakkio (1995) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการเกิดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและแนวทางแก้ไข ตั้งแต่ปี 1982 เป็นต้นมา ประเทศสหรัฐประสบกับปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงในระยะสั้น (Short-Term Risk) และปัญหาในระยะยาว (Long-Term Problem) ความเสี่ยงในระยะสั้น (Short-Term Risk) เกิดจากการที่ประเทศสหรัฐพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก เพื่อรองรับการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ดังนั้นเมื่อนักลงทุนเริ่มรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยในการถือทรัพย์สินหรือลงทุนในประเทศสหรัฐ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาตามมา ดังนั้นเพื่อที่จะทำให้นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศกลับไปมีความเชื่อมั่นอีกครั้ง อัตราดอกเบี้ยจะต้องสูงขึ้น และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจะต้องลดต่ำลง เพื่อดึงดูดเงินทุนจากต่างประเทศมารับการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ในส่วนของปัญหาใน

ระยะยาว (Long-Term Problem) จะมีผลทำให้มาตรฐานการครองชีพในอนาคตลดลง เนื่องมาจากการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาหนี้สาธารณะที่จะต้องชำระในอนาคต ดังนั้นการลดลงของการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดจะช่วยลดความเสี่ยงในระยะสั้น (Short -Term Risk) และแก้ไขปัญหาระยะยาว (Long-Term Problem) เพื่อที่จะลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นโยบายเศรษฐกิจจะต้องมุ่งเน้นไปที่การลดการลงทุนและเพิ่มการออมของภาคเอกชนให้มากขึ้น หรือการลดการขาดดุลงบประมาณของรัฐบาล เนื่องจากช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุน (Saving-Investment Gap) และการที่รัฐบาลใช้จ่ายเกินกว่ารายรับที่มี ส่งผลให้มีเงินทุนไหลเข้าภายในประเทศเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดตามมา สรุปได้ว่าหนทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาระยะยาวคือการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดคือ การสนับสนุนการออมและการลดลงของการขาดดุลงบประมาณ

ในงานศึกษาที่ใช้แบบจำลองเศรษฐศาสตร์มหภาคของประเทศไทย Suriya (1997) ศึกษาการปรับตัวของรายรับและรายจ่ายรัฐบาลต่อภาวะเงินเฟ้อในประเทศไทยเพื่อทดสอบสมมุติฐานของ Aghevli และ Khan (1978) ที่ว่าการขาดดุลของรัฐบาลจะทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อโดยผ่านทางกลไกการขยายตัวของปริมาณเงิน อันเป็นผลมาจากการขาดดุล และเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นจะไปกระทบต่อขนาดของรายจ่ายรัฐบาล ซึ่งมีการปรับตัวที่รวดเร็วกว่ารายรับรัฐบาล พบว่า ผลการศึกษาในช่วงปี 1961-1974 เป็นไปตามแนวคิดของ Aghevli และ Khan แต่ในช่วงปี 1982-1995 กลับไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ เนื่องจากรายรับรัฐบาลมีการปรับตัวต่อภาวะเงินเฟ้อรวดเร็วกว่าการปรับตัวของรายจ่ายรัฐบาล โดยแบบจำลองที่ใช้มีความเหมาะสมและทันสมัย เหมาะกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2539) นอกจากนี้ยังแยกรายละเอียดของรายรับและรายจ่ายรัฐบาลออกเป็นประเภทต่างๆ ทำให้มีความเหมาะสมในการศึกษาผลกระทบของนโยบายการคลัง

งานศึกษาส่วนใหญ่ในระยะหลังจะใช้เพียงแค่ 2 วิธีเท่านั้นคือใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Model) หรือทดสอบความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผล (Causality Test) ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการศึกษาในงานศึกษานั้น ถ้าต้องการศึกษาความสัมพันธ์ที่มีเสถียรภาพ (Stationary) ในระยะยาว การปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพในระยะสั้น (Error Correction Model) หรือไม่สามารถสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้างที่มีความเหมาะสมได้ ทำให้ต้องใช้วิธี Co-integration แต่ในการศึกษาโดยการสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) การใช้แบบจำลองสมการโครงสร้างมีความเหมาะสมกับการศึกษาในรูปแบบนี้ อย่างไรก็ตามแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาจำเป็นต้องมี

การพัฒนาไปเรื่อยๆ เพื่อให้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจของประเทศในขณะนั้น

งานศึกษาในอดีตจะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการคลังกับดุลบัญชีเดินสะพัด โดยศึกษาผลกระทบของการที่ดุลการคลังขาดดุลเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลต่อดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างไร ดังนั้นผลที่ได้จากการศึกษาจะทราบเพียงผลกระทบของการใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุลเพียงอย่างเดียว นโยบายการคลังแบบสมดุลหรือเกินดุลไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษา ดังนั้นในงานศึกษานี้จึงได้เพิ่มเติมส่วนของผลกระทบของการใช้นโยบายการคลังแบบสมดุลและเกินดุล นอกจากนี้ยังแยกแหล่งที่มาของเงินทุนที่มารองรับการใช้จ่ายของรัฐบาล เป็นการกู้เงินจากภายในหรือภายนอกประเทศ เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบที่เกิดขึ้นของการใช้นโยบายการคลังแบบต่างๆ ต่อระบบเศรษฐกิจ และดุลบัญชีเดินสะพัด

ตารางที่ 2.1 สรุปงานศึกษาและเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย / ประเทศ / ช่วงเวลา	ผลการศึกษา
Milne (1977) 38 ประเทศ (1960-1975)	ใช้ OLS ใน single equation พบว่า มากกว่าครึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่าง Fiscal Policy กับ Trade Balance โดยเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน
Sach (1981) OECD (1960-1979)	การขาดดุล CA อย่างต่อเนื่องและค่อนข้างคงที่ มาจากการลงทุนที่ค่อนข้างสูง ค่า r ของ I/GNP กับ CA/GNP มีค่าสูง ยกเว้นญี่ปุ่นและเยอรมัน ในขณะที่การออมกลับไม่สามารถชดเชยการขาดดุลได้
Kelly (1982) 35 ประเทศ (1971-1980)	ศึกษาการขาดดุลใน CA ที่ลดลงใน Fund-Supported Programs ทั้งหมด 77 programs พบว่ามี 48 programs ที่ CA กับ BD มีทิศทางเดียวกัน แต่ในทุก programs การเปลี่ยนแปลง 1% ต่อ GNP ของ BD ส่งผลให้ CA เปลี่ยนแปลงไป 0.8% ต่อ GNP
Khan and Knight (1983) Non-Oil Developing countries (32 ประเทศ) (1973-1981)	การลดลงของอัตราการค้าส่งผลให้ CA ของประเทศเลวลง ดุลการค้ากับ Real Exchange Rate มีผลต่อ CA อย่างมาก
Zaidi (1985) Developing countries include Thailand (1968-1981)	ใช้สมการถดถอยตัวแปรเดียวระหว่างการขาดดุล CA กับ BD ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์ที่ไม่สูงนัก ($R = 0.52$) นอกจากนี้ยังพบว่า S/GNP และ I/GNP เป็นสาเหตุทำให้เกิดการขาดดุล CA แต่ไม่พบความสัมพันธ์ที่ย้อนกลับ ในกรณีประเทศไทยพบว่า การขาดดุล CA ก่อให้เกิด BD ในขณะที่ BD ไม่ได้เป็นสาเหตุของการขาดดุล CA
Summer (1986) USA (1950-1985)	เพิ่มตัวแปรที่ควบคุมวัฏจักรเข้ามาในสมการเพื่อตัดผลของวัฏจักร พบว่า BD 1 \$ ทำให้ CA ขาดดุลเพิ่มขึ้น 25 cen
Barro (1987) USA (1975-1980),(1981-1986)	พบว่า BD กับ CA มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ต่อมาเมื่อแบ่งข้อมูลเป็น 2 ช่วง ผลปรากฏว่าในช่วงแรกไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญ ในขณะที่ช่วงที่สองพบว่ามีนัยสำคัญ
Hooper and Mann (1987) USA (1982-1985)	ใช้ Structure Model ของ USA พบว่าประมาณ 2 ใน 3 ของ CA ที่เลวลงมาจากผลของ Fiscal Policy โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้จ่ายรัฐบาล

ผู้วิจัย / ประเทศ / ช่วงเวลา	ผลการศึกษา
Sachs and Roubini (1987) USA (1981-1985)	BD เพิ่มขึ้น 1 \$ ทำให้ CA เลวลง 30 cen
Ahmed (1987) UK (1732-1913)	ใช้ Structure Model ของ UK โดยศึกษาถึงผลของความแตกต่างระหว่างรายจ่ายชั่วคราวกับรายจ่ายถาวรของรัฐบาลต่อระบบเศรษฐกิจ พบว่ารายจ่ายชั่วคราวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในดุลการค้ามากกว่ารายจ่ายถาวร
Bernheim (1987) OECD (1960-1984)	เพิ่มตัวแปร lagged และตัวแปรที่ควบคุมจักร พบว่ามีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญ ใน USA BD สามารถอธิบาย CA ได้ 1 ใน 3
Darrat (1988) USA (1960-1984)	ใช้ Multivariate Granger-causality กับ Akaike 's Final Prediction Error พบว่า BD ส่งผลต่อการขาดดุลของ CA นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ที่ย้อนกลับ
Mansur (1989) ฟิลิปปินส์ (1970-1982)	ใช้ Macre Model พบว่า BD มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการขาดดุลการค้าโดยผ่านแหล่งเงินทุนที่รองรับการใช้จ่ายรัฐบาลมาจากการกู้ยืมจากต่างประเทศ จะทำให้เกิดการขาดดุลการค้ามากที่สุด ในขณะที่ถ้ากู้ยืมมาจากภายในประเทศจะทำให้เกิดปัญหาเงินเฟ้อ
Bartoli (1989) กลุ่มประเทศละตินอเมริกา 10 ประเทศ (1973-1983)	ใช้ Macro Model พบว่าการใช้จ่ายรัฐบาลและโครงสร้างภาษีจะส่งผลกระทบต่อ CA นอกจากนี้ Saving-Investment Gap ยังเป็นตัวกำหนด CA ด้วย
Bahmani (1989) USA (1973-1985)	นำ Absorption Approach, Monetary Approach และ Elasticities Approach มาใช้เพื่ออธิบาย CA พบว่ามีความสัมพันธ์เกิดขึ้นทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว
Miller and Russel (1989) USA (1946-1987)	จัดการขาดดุลที่เกิดจากโครงสร้างและวัฏจักรทางเศรษฐกิจออกและแบ่งการศึกษาเป็น 2 ช่วงคือ Fixed and Flexible Exchange rate ก็พบว่ามีความสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่าง BD กับการขาดดุลการค้า เฉพาะในช่วง Flexible Exchange rate โดย BD 1\$ ส่งผลให้ดุลการค้าขาดดุลเพิ่มขึ้นอีกเกือบ 1 \$
Abell (1990) USA (1979-1985)	ใช้ VAR Model และเพิ่มตัวแปรที่สำคัญทางเศรษฐกิจเข้าไป พบว่า BD มีผลกระทบทางอ้อมต่อการขาดดุลการค้า ในขณะที่การขาดดุลการค้าส่งผลกระทบต่อ BD โดยตรง

ผู้วิจัย / ประเทศ / ช่วงเวลา	ผลการศึกษา
Thornton (1990) USA (1975-1986)	ทดสอบทั้งในรูปปกติและในรูป First-different พบว่าการใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุลมีผลต่อการขาดดุลการค้าอย่างมีนัยสำคัญในทั้งสองรูปแบบ
Kopits and Robinson (1990) ประเทศตุรกี (1980-1987)	ผลของนโยบายการคลังต่อระบบเศรษฐกิจภายหลังจากที่มีการใช้โครงการเปิดเสรี (Liberalization Program) ทำให้ดุลการชำระเงินดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด
Kearney and Monadjemi (1990) OECD (1972-1987)	ใช้ VAR Model โดยใช้ข้อมูลช่วง Flexible Exchange rate พบว่าการขยายตัวของนโยบายการคลังจะนำไปสู่ CA ที่ดีขึ้นและยังพบความสัมพันธ์ที่อ่อนกลับด้วย
Wipawee (1993) Thailand (1970-1990)	ใช้ Cointegration และเพิ่มตัวแปรที่สำคัญทางเศรษฐกิจ พบว่า BD และ CA มีความสัมพันธ์ที่มีเสถียรภาพ (stationary) ในระยะยาว และทั้ง BD และ CA เป็นตัวกำหนดซึ่งกันและกัน
Jayaraman (1993) Vanuatu (1983-1991)	ศึกษาโดยแบ่งประเภทของรายจ่ายรัฐบาล พบว่ารายจ่ายประจำเป็นสิ่งจำเป็นในการคงอยู่ของระบบเศรษฐกิจ และการรักษาระบบเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพ ในขณะที่รายจ่ายเพื่อการพัฒนาเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
Hakkio (1995) USA (1982-1993)	ผลกระทบของการขาดดุล CA ก่อให้เกิดความเสี่ยงในระยะสั้นและปัญหาในระยะยาว โดยความเสี่ยงในระยะสั้นคือการที่นักลงทุนรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยในการลงทุน และปัญหาในระยะยาวคือมาตรฐานการครองชีพจะลดลง เนื่องจากมีหนี้สาธารณะที่ต้องชำระเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการสนับสนุนการออมและการลดลงของ BD จะเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ
Suriya (1997) Thailand (1961-1995)	ศึกษาการปรับตัวของรายรับและรายจ่ายรัฐบาลต่อภาวะเงินเฟ้อ พบว่าในช่วงปี 1961-1974 การขาดดุลรัฐบาลทำให้เกิดปัญหาเงินเฟ้อ ใน แต่ในช่วงปี 1982-1995 การขาดดุลรัฐบาลไม่สามารถอธิบายภาวะเงินเฟ้อได้ เนื่องจากในช่วงหลังรายจ่ายรัฐบาลเป็นไปในแนวอนุรักษ์นิยม ประกอบกับรัฐบาลมีดุลการคลังเกินดุลในช่วง 1988-1995